

John Boyne

De jongen in de gestreepte pyjama (2006)

door: Rob van Hilten – 3 januari 2009

Als ik 15 pagina's voor het einde van een boek baal dat het bijna uit is, terwijl ik het tóch heel graag uit wil hebben, dan vind ik een boek geslaagd. 'De jongen in de gestreepte pyjama' van John Boyne (Dublin, 1971) is zo'n boek. Dit is de zesde roman van deze schrijver en is in 2008 verfilmd door Mark Herman.

Inhoud

Het boek speelt in 1943-1944 en verhaalt over het leven van de 9-jarige Bruno die, na een bezoek van 'De Furie' aan zijn ouderlijk huis, met zijn familie verhuist naar het platteland. Zijn vader heeft promotie gemaakt en wordt commandant van 'Oudwits'. Bruno vindt de verhuizing helemaal niets. Hij verwacht op het platteland koeien en paarden te zien, maar ziet slechts mensen in gestreepte pyjama's aan de andere kant van een hek. Ook mist hij zijn Berlijnse vrienden, het grote huis en zijn grootouders.

Bruno is verzot op verhalen over ontdekkingsreizigers en besluit op een dag in hun voetsporen te treden en vertrekt voor een tocht langs het hek. Na ruim een uur lopen ontmoet hij een jongen die aan de andere kant van het hek zit. De jongen, Shmuel, draagt ook een gestreepte pyjama. Ze raken aan de praat en in de dagen die volgen worden de jongens vrienden. Zij vertellen elkaar over het leven aan hun kant van het hek. In eerste instantie is Bruno enigszins jaloers vanwege de vele vrienden die Shmuel heeft, terwijl Bruno het slechts moet doen met zijn onuitstaanbare zusje Gretel, die meer oog lijkt te hebben voor de jonge, wrede luitenant Kotler. Ook de moeder van Bruno, met haar dagelijkse medicinale sherry, lijkt niet ongevoelig voor de charmes van de luitenant.

De ouders van Bruno leven op gespannen voet, onder andere vanwege de gesuggereerde relatie van de moeder met de luitenant. Als de situatie in de oorlog verslechtert, besluiten de ouders dat het beter is dat de kinderen met hun moeder terugkeren naar Berlijn. Wanneer Bruno dit aan Shmuel vertelt, vertelt Shmuel dat zijn vader is verdwenen. Bruno besluit zijn vriend te helpen zoeken naar zijn vader en op de dag voordat hij terug zal keren naar Berlijn, kruipt hij onder het hek door en trekt een door Shmuel meegenomen gestreepte pyjama aan...

Analyse

Het knappe van dit boek is dat het de observaties van een 9-jarige laat aan- en invullen door de geschiedkennis van de lezer. Wij weten dat het de Führer is die met Eva Braun op bezoek komt en dat de familie verhuist naar het concentratiekamp Auschwitz. Door de pure, en niet door doctrines beïnvloede observaties van Bruno, stel je je als lezer eens te meer de vraag hoe het fenomeen rassenhaat en concentratiekampen mogelijk is.

Het boek vertelt meer dan alleen het verhaal van Bruno. De schrijver suggereert meer. Zijn Bruno en Shmuel misschien van elkaar gescheiden tweelingbroers? Als het haar van Bruno is afgeschoren vanwege luizen, lijken hij en Bruno als twee druppels water op elkaar. Waarom is Maria, de dienstmeid die al heel lang bij de familie werkt 'duurbetaald'? Op meer dan een manier is het hek een spiegel van twee tegenovergestelde werelden. Als Bruno onder het hek doorkruipt, komt hij als een Alice in Wonderland in een totaal andere wereld terecht.

Het verhaal van 'De jongen in de gestreepte pyjama' is niet uit wanneer je het boek hebt dichtgedaan. Het kruipt onder je huid en blijft je bij. De vragen die je je als lezer stelt geven dit boek een aantal dimensies waardoor het de moeite van het herlezen meer dan waard is.